

DÜNYA KADIN YÜRÜYÜŞÜ ÜÇÜNCÜ ULUSLARARASI EYLEM

Kamu yararı ve kamu hizmetleri

Kamu yararı, onurlu yaşam sürmenin temel şartları olan gıda, su, toprak, konut, bilgi ve **kamu hizmetleri** (eğitim, sağlık, enerji, vb) gibi herkes (veya çoğunluk) tarafından paylaşılan ve herkesin (veya çoğunluğun) yararına olan “malları” tanımlar.

Kâr getiren özel teşebbüsler olarak kamu hizmetleri

Kamu hizmetleri -bir halkın konut, gaz ve elektrik, sanitasyon ve atık işletmesi, eğitim ve sağlık hizmetleri, toplu taşıma, telekomünikasyon, içilebilir su gibi temel ihtiyaçlarını ve haklarını karşılayan hizmetler- tanımı gereği nitelikli ve sınıf, kast, cinsiyet ya da mali imkanları ne olursa olsun herkes tarafından her an ulaşılabilir ve alınabilir olmalıdır. Oysa bu hizmetler gitgide kamusal alandan (Devlet) özel alana taşınmaktadır ve bunun sonucunda satın alamayanlar kamu hizmetlerinden yararlanamazlar. Üstelik kamu hizmetleri kentli bir model etrafında yapılandırılır. Bu durum, kentte yaşayanların daha fazla ve kırsal alanda yaşayanların çok sınırlı yararlanmasına yol açar.

Kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi 1980lerde -Birleşik Devletlerde Ronald Reagan, İngiltere’de Margaret Thatcher, Latin Amerika’nın bir çok ülkesinde askeri diktatörlükler döneminde- zirveye ulaştı. Bu on yıl zarfında neoliberal serbest pazar politikaları sahneye çıktı ve talep, arz ve “adil” fiyat düzenlemesi pazar rekabetine emanet edildi. Kamu en yüksek teklifi verene satılır satılmaz Devletin yurttaşlarının temel ihtiyaçlarını ve haklarını karşılama sorumluluğu temelden sarsıldı.

Sonuçları ağır oldu. Örneğin; neoliberal Yapısal Uyum Politikalarının dayatılmasıyla sağlık ve eğitim hizmetlerine erişim, dünya genelinde -hem Kuzeyde hem de Güneyde- bir çok ülkede aile gelirine bağlı oldu. Enerjiye erişimde de büyük eşitsizlik devam ediyor; 2008 yılında Avrupa’da -pazar fiyatının tespit ve kontrolünün haklara değil kâra göre yapılmasının sonucu olan- tuzlu gaz ve elektrik faturaları, toplumun geniş kesimlerinin evde kullanılan enerjiyi karşılayamaz duruma gelmesi tehlikesini gözle görünür şekilde artırırken, Afrika halkının yaklaşık %75’i ve Güney Asya halkının %60’ı elektrik enerjisine erişemiyor. Dünyanın birçok bölgesinde halklar, yemek pişirme ve ısınmada hâlâ oduna bağımlı: örneğin Brezilya’da çoğunluğu kırsal bölgelerde yaşayan, yaklaşık 23 milyon insan yemek pişirmek için odun ateşi kullanıyor.

Su hizmetleri artık bir halkın “içilebilir su hakkını” veya sağlığını temel alan kriterlere göre organize edilmez ve bunun yerine kâra öncelik veren ulus ötesi şirketler tarafından ticarileştirilir. Son günlerde şişe suyunun bir tüketici alışkanlığı veya temiz, içilebilir suya erişmenin tek yolu şeklinde dayatılması, kapitalist mantığın temel ihtiyaçlarımızı ve haklarımızı nasıl istila ettiğini gösteren simgesel bir örnektir.

DÜNYA KADIN YÜRÜYÜŞÜ ÜÇÜNCÜ ULUSLARARASI EYLEM

Çevrenin özelleştirilmesi

Çevre, şirketler ve Devletler tarafından kâr amaçlı kullanılacak tükenmez bir kaynak değil kamu yararadır. Fakat kapitalist sistem, doğanın ve doğal kaynakların aşırı sömürüsüne dayanır ve bunları, özelleştirmeler ve zor kullanarak kontrol yardımıyla sadece alınıp satılacak metalara indirger.

Toprak özel mülkiyet haline getirilip ticari mala dönüştürüldüğünde yeryüzü özelleştirilir. Kırsal kesimde yaşayan halk ve yerli halk topraklarından sürülür ve artık ektiği toprağın sahibi olamaz. Ayrıca geleneksel olarak çiftlik hayvanları için mera ya da meyve, tohum, çira ve şifalı ot olarak kullanılan ortak topraklara erişim çitlerle engellenir.

Su kaynakları tarımsal üretimin yoğun veya tek tip (monokültür) yapılması yüzünden kurutulup kirletilirken, nehirler yerel halkın pek faydalanmadığı enerji üretiminde kullanılmak üzere barajlar tarafından zapt edilirken, çiftçilerin su depoları çitle çevrilerek kadınların erişimi engellenirken su özelleştirilir. Denizler ve bataklık araziler, balıkçıları ve kabuklu deniz hayvanı toplayıcılarının gelir kaynaklarından mahrum bırakarak endüstriyel balıkçılığa ve yoğun karides ve midye yetiştiriciliğine teslim edilirken veya endüstriyel alanları genişletmek için toprağın suyu kurutulurken özelleştirilirler.

GD (Genetiği Değiştirme) teknolojisi tohumların çoğalma kapasitelerini azaltıp özelleştirirken serbest ticaret anlaşmalarının dayattığı patent yasalarıyla biyoçeşitlilik de özelleştirilir.

Bu çevreyi özelleştirme ve metalaştırma modelini ayakta tutan tarım, çok geniş alana yayılmış topraklarda tek tip (monokültür) ürün yetiştirilmesine, gübre ve zehirlerin aşırı kullanımına ve ağır makine kullanımına dayanır. Bu üretim modeli, gübrelerin, zehirlerin vb. üretimi de dahil olmak üzere bütün aşamalarında büyük miktarlarda petrol kullandığı gibi aynı zamanda tek tip üretimde (mesela okaliptüs) kullanılan alanları çölleştirme gibi doğa üzerinde olumsuz etki yaratır.

Son günlerin gıda, enerji, finans, çevre krizleri, bu kapitalist tarımsal üretim ve dağıtım modelinin başarısızlığını gösterir ve en savunmasız olanlar -yoksul kadınlar, çocuklar, yaşlılar- bu krizlerin etkilerini en güçlü hissedenlerdir. Birçok Devlet ve çok taraflı kuruluş (Birleşmiş Milletler, Uluslararası Para Fonu, Dünya Bankası), palyatif çözümleri savunmaktadır. Buldukları çözümler, pazara göbekten bağlı çözümlerdir: şirketlerle ittifak, ticaret artışı ve ithalat vergisi engellerinin kaldırılması gibi. Başka bir deyişle zaten sorunun kaynağı olan tedbirler uygulanır. Meta, gıda ve enerji üretim ve tüketim kalıplarını acilen yeniden tarif etmemiz gerekiyor.

Napoli'deki çöp savaşları, Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde elmas madeni üzerine yapılan çatışmalar, Birleşik Devletlerin Katrina kasırgası mağdurlarına suçlu muamelesi yapması ve tsunaminin harap ettiği bölgeleri otellerin ele geçirmesi gibi, dünya genelinde çevre sorunlarıyla ilgili çatışmaları kışkırtan çok sayıda örnek yaşanır. Bu yaşananlar, halklara dayatılan pazar mantığını açığa çıkarır ve açıklar. Aynı zamanda 2001 yılında Bolivya Cochabamba'da suyun özelleştirilmesine karşı verilen mücadelede olduğu gibi bir çok örnekte yoksul halkların politik özne olarak kendilerini ispat ettikleri gerçeğini de görünür hale getirirler.

DÜNYA KADIN YÜRÜYÜŞÜ ÜÇÜNCÜ ULUSLARARASI EYLEM

Fosil yakıt tüketimi ve hatalı çözümler

Dünyada fosil yakıt tüketiminde büyük eşitsizlik yaşanır. Birleşik Devletler, dünyada çıkarılan ham petrolün %25'ini tüketir. Örneğin; Amerikan ordusu tek başına İsveç kadar tüketir. Dünyada tüketilen enerjinin yarısı, nüfusun %15'i tarafından bir çırpıda tüketilir. Dört büyük ulus ötesi şirket, ExxonMobil, Chevron, Shell ve BP tarafından kontrol edilen, otomobil ve petrol endüstrilerinin teşvik ettiği araba üretimi ve kullanımı, bu tüketilen yarının büyük bir kısmından sorumludur. Zengin ülkelerde her 1000 kişiye 580 araç düşerken yoksul ülkelerde 10 araç düşer.

Hatta gıda üretimi, dağıtımı ve ticareti zincirleri bile yüksek enerji tüketimi seviyesine göre organize edilir: endüstriyel tarımın insanları kırsal kesimden sürmesi, gıda ile gıdanın nihai tüketicileri arasındaki mesafeyi artırır. Özellikle büyük süpermarket zincirleri, önce muazzam miktarda gıdayı merkeze toplayıp stok etmek ve ardından farklı bölgelere dağıtmak için büyük miktarda enerji israf ederler.

Üretim ve tüketim modeline karşı çıkmak istemeyen hükümetler, bitkilerden elde edilen nekro yakıt¹ -zirafî yakıt veya etanol- gibi daha fazla ticaret alanı açabilecek palyatif çözüm arayışı içindedir. Artan miktarda nekro yakıt kullanımı, arabaları beslemekte kullanılan tek tip ürün üretiminin geniş arazileri işgaliyle sonuçlandı. Bazı araştırmalar gösterdi ki mevcut ekim ve işleme yöntemlerinin korunması halinde nekro yakıttaki enerji eşdeğerini üretmek için daha fazla fosil enerji (petrol) kullanılacaktır. Bu üretim modelinin yol açtığı ciddi sorunlar, iklim değişikliği ve yiyecek maddelerinin fiyatlarındaki artışla daha vahim bir hal alır.

Sera gazları emisyonu ve yoğunluğu, hem ormanların yanması ve devasa hidroelektrik santralleri göllerindeki bitki örtüsünün çözünmesi hem de petrol, maden kömürü ve doğal gaz yanması yüzünden kayda değer artış gösterdi. Bu ise ısının yeryüzünde daha fazla tutulmasına ve dolayısıyla ısının yükselmesine neden olur. Bu ısınma, bazı bölgelerde çölleşmeye, yağış miktarında artışa ve sellere neden olur. Ayrıca okyanus seviyelerindeki artış, sahil kentleri ve adalarda su baskınlarına neden olur. Bütün bunlar, çiftçiler açısından tarım arazilerinin kaybına, göçte artışa, köprüler ve konutlar gibi altyapının yıkılmasına ve ölüm ve hastalıkta (tropikal ve suyla taşınan hastalıklar gibi) artışa yol açar. Her ne kadar iklim değişikliğinin küresel karakterinden dolayı herkesi eşit olarak etkilediğini savunanlar varsa da gerçekte en fazla zarar görenler yoksul, dışlanmış halklardır; yani çok düşük tüketim seviyeleri yüzünden iklim değişikliğinde en az katkısı olanlardır.

Gıda Egemenliği

İklim değişikliğinin tarım üzerindeki olumsuz etkileri hem gıda üretimi kontrolünün az sayıda şirketin elinde yoğunlaşmasına (ve yerel, küçük ölçekli tarımın yıkımıyla sonuçlanmasına) ve mali spekülasyona hem de petrol fiyatındaki artışın ve gıda üretimi ile nekro yakıt üretimi arasındaki rekabetin şiddetlendirdiği, gıda fiyatlarında çarpıcı bir artışa yol açtı.

¹ Hükümetler ve iş çevreleri tarafından 'biyoyakıt' terimi kullanılır, böylece bitkilerden üretilen yakıtı yaşamla (Latincece biyo=yaşam) ilişkilendirirler, oysa bu yakıtı iklim değişikliğine yanlış bir çözüm olarak görenler 'nekro yakıt' terimini kullanırlar ve böylece, bitkilerden üretilen yakıtı ölümlerle (Latincece nekro=ölüm) ilişkilendirirler.

DÜNYA KADIN YÜRÜYÜŞÜ ÜÇÜNCÜ ULUSLARARASI EYLEM

1996 yılında dünyada açlık ya da beslenme yetersizliği çeken 830 milyon insan olduğu tahmin ediliyordu. Aynı yıl içinde yapılan Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Zirvesinde hükümetler 2015 yılına kadar bu sayıyı yarıya düşürme sözü verdiler. Şimdiki tahminler bugün açlık çeken 1,2 milyar insan olduğunu açığa çıkarıyor. Bu durumun belirleyici faktörlerinden birisi, gıda üretimi modelinde yaşanan değişikliktir: 1960 yılına kadar ülkelerin çoğunluğu bu tür üretimde kendine yeterliydi; oysa bugün güney yarı küredeki ülkelerin %70'i gıda ithal ediyor. 2006 ile 2008 hasadı arasında temel hububatların -buğday, mısır, pirinç ve soya- uluslararası piyasada dolar olarak ortalama fiyatı ikiye katlandı.

Dünya Kadın Yürüyüşü uluslararası düzeyde Via Campesina, Dünyanın Dostları ve başkaları ile beraber düzenlediği Uluslararası Nyéléni Forum'unda gıda egemenliği konusundaki refleks ve eylemlerini organize etti. Nyéléni'ye feminist hareket olarak katıldık ve farklı hareket, örgüt ve toplumsal kesimlerden gelen kadınlar (çiftçiler, balıkçılar, göçmenler vb) arasında ittifaklar kurarak kadınların kendilerini politik özneler olarak ifade etmelerine katkıda bulduk. Nyéléni'ye katılan kadınların üzerinde tartıştığı en önemli tema, kadınların toprak, su ve tohumlara, yani kendi yurtlarına erişimi ile gıda üretimi, hazırlanması ve dağıtım sürecinde kadınların sahip olduğu katkı ve bilginin doğrulanması oldu. Nyéléni Deklarasyonunun bize hatırlattığı gibi (nasıl üretilirse üretilsin halkların yeterli miktarda, sağlıklı gıda hakkı) gıda güvenliği, gıda egemenliğinden çok farklı bir kavramdır. Kadın ve erkek gıda üreticileri ve tüketicilerinin tanımladığı gibi: "Gıda egemenliği, halkların ekolojik bakımdan güvenilir ve sürdürülebilir yöntemlerle üretilen, sağlıklı ve kültürel açıdan uygun gıda hakkı ile kendi gıda ve tarım sistemlerine kendilerinin karar verme hakkıdır. Gıda sistemlerinin ve politikalarının merkezine pazarların ve şirketlerin taleplerini değil, gıdayı üreten, dağıtan ve tüketenlerin istek ve ihtiyaçlarını koyar." (Nyéléni Deklarasyonu, Şubat 2007).

Çevrenin metalaştırılması ve kamu hizmetlerinin özelleştirilmesine karşı mücadelede feminizm ve kadınlar

Çevre sorunlarıyla ya da nitelikli kamu hizmetlerine erişim mücadelesiyle alakalı çatışmalar, sosyal olarak inşa edilmiş toplumdaki konumumuz nedeniyle kadınları harekete geçirir. Bizler, ailelerimizi beslemek ve eğitmekten, su temin etmekten, hastalara bakmaktan, odun getirmekten veya ev için hazır enerji olmasını güvenceye almaktan doğrudan sorumluyuz. Kadınların zamanına -ataerkil ve kapitalist sistemler tarafından- sınırsız ve tükenmez gözüyle bakılır. Devlet hizmetleri özelleştirilir ve mali sınırlamalar nedeniyle pazara erişemeyenler, kadınların zaman yükünü -yiyecek ya da su sırasında harcanan zaman, okullarda yetersiz öğretim aldıklarında çocukları eğitmeye harcanan zaman, genç ve yaşlılar için tıbbi hizmet beklerken harcanan zaman gibi- katlayarak artıran düşük nitelikli kamu hizmetlerine bel bağlamak zorunda kalırlar. Biz bu işi erkelerle paylaşmak ve aynı zamanda bu işlerin yapıldığı koşulları değiştirmek istiyoruz.

Hegemonik kalkınma modelini kökten eleştiren feministler vardır. Kapitalist sisteme ve pazar toplumuna entegrasyonun damgasını vurduğu, egemen kalkınma paradigmasının yerini "insanla doğa arasında ve insanların kendi arasındaki dinamik ve uyumlu ilişki olarak" kavranan ve insan hayatının sürdürülebilirliğine odaklı bir paradigmanın almasını öneriyorlar.

DÜNYA KADIN YÜRÜYÜŞÜ ÜÇÜNCÜ ULUSLARARASI EYLEM

Dünya Kadın Yürüyüşünde bu eleştiri, insanların kendi arasındaki, insanla bedeni ve insanla doğa arasındaki ilişkilerin metalaşmasının sorgulanması şeklinde ifade edilir. Kadın bedeninin satılmasının en bariz yanlarını -seks ticareti ve turizmini ve plastik cerrahinin getirdiği bir güzellik standardının dayatılmasını- kınadığımız gibi aynı zamanda menstürasyon ve menopoz gibi doğal süreçlerin aşırı tıbbileştirilmesini de çevrenin metalaştırılmasının tezahürleri şeklinde sorguluyoruz. Doğayla ilişki konusundaki reflekslerimiz, -sınırlayıcı yasalar veya GD teknolojileri ile- tohumun özelleştirilmesi ve hava kirliliğini mali pazarda görüşülebilir bir üretim faktörüne dönüştüren karbon pazarına yönelik eleştirilerimizde dışa vurur.

Kadınlar arasında bağları kuvvetlendirme ve kırsal ile kent ortamının ortak ve benzemeyen sorunları hakkında farkındalığı yükseltme amacıyla, kırsal ve kent kadınlarının kamu yararı ve kamu hizmetleri -gıda egemenliği, kamu hizmetlerine erişim, doğanın korunması, yaşamın özelleştirilmesine karşı vb- için verdikleri mücadeleleri birleştirmeye çalışıyoruz.

Kamu yararı ve kamu hizmetlerine erişim mücadelesinde:

- Alternatif temiz enerji kaynaklarının (hayvan gübresinden biyogaz üretimi, güneş ve rüzgar enerjisi...) teşvik edilmesini ve nükleer enerjinin reddedilmesini; ayrıca enerjinin, yerli halklar da dahil olmak üzere halkların haklarını güvence altına alacak şekilde demokratikleştirilmesini, yerelleştirilmesini ve kamusal yönetimini;
- Temel ihtiyaçların ve hakların garantörü olan Devlet tarafından verilen nitelikli kamu hizmetlerine (sağlık, eğitim, toplu taşıma,vb), içme suyuna ve temel sanitasyona genel erişimi ;
- Çevrenin özelleştirilmesine karşı tarım reformu ve ekolojik tarımın (organik tarım vb) teşvik edilmesini ve kırsal topluluklarının tohumları biriktirmesini / korumasını ve kendi aralarında, ülkeleri ve kıtalar arasında değiş tokuşunu engelleyen bütün yasakların kaldırılmasını ;
- Çevremizin kirlenmesi ve tahrip edilmesinden ve gıda zincirindeki değişikliklerden sorumlu olan, kirlenmeye yol açan endüstriyel ülkelerin ve ulus ötesi şirketlerin cezalandırılmasını, bu duruma son verecek acil önlemler alınmasını;
- Çoğu Kuzey'de bulunan endüstrileşmiş ülkelerin Güney'deki halklara olan ekolojik borçlarını (bu borç, yerelerde birtakım sosyo-çevre problemlerini yaratan, doğal kaynakların yavaş yavaş ele geçirilmesi ve yağmalanmasının atmosfer veya okyanuslar gibi ortak alanların kötü niyetli ele geçirilmesinin sonucudur) telafi etmelerini;
- İklim değişikliği ve yoğun kimyasala dayalı tarımın doğurduğu sonuçların doğal felaketlerin etkilerini artırdığı ülkelerin desteklenmesini

talep ediyoruz. Ve

- Gıda egemenliği ilkelerini kabul etmeye ve bu uğurda verilen mücadeleye güç vermeye;

DÜNYA KADIN YÜRÜYÜŞÜ ÜÇÜNCÜ ULUSLARARASI EYLEM

- Enerji erişimi ve tüketimi analizlerimizi derinleştirmeye;
- Doğrudan satın alma deneyimleri, fuarlar ve yiyeceğin kolektif hazırlanması ve dağıtımını yardımıyla kent ve kırsal kadınları arasında bağlar kurmaya ve güçlendirmeye; bilgi değiş tokuşu yapmaya, tahlil ve pratiklerde “kentli bakış açısına” ayrıcalık tanınmamasını sağlamaya; yeme alışkanlıklarını, düşük nitelikli ithal çöp gıda maddelerinden yerel olarak üretilen sağlıklı gıda maddelerine doğru değiştirme mücadelesi vermeye; ticari tarım endüstrisinin ve gıda dağıtımında büyük süper market zincirlerinin egemenliğini teşhir etmeye ;
- Gıda ve enerji egemenliğine zarar veren ve kaybına yol açan ulus ötesi şirketleri tespit ve teşhir etmeye ;
- Temiz kalkınma mekanizması, ortak uygulama ve emisyon ticareti planları (Kyoto anlaşmasının üç saç ayağı) gibi, iklim değişikliğine yönelik pazar çözümlerini teşhir etmeye;
- Kuzeydeki halklardan tüketimleri ve yaşam tarzları nedeniyle hesap sormaya; mallar, gıda veya enerji tüketim ve üretim modellerinde değişiklik için mücadele etmeye; Kuzeyin Güneyden kaynak taleplerini azaltma ihtiyacı konusunda farkındalığı yükseltmeye

söz veriyoruz.